

10301 ותה : מסמך

31723 : מסמך

נכנס,

חוזם: 2,23911

מ: -רומא, נר: 139, תא: 130291, זח: 1700, דח: ר, סג: שמ

תח: @ גס: אירופה

נד: @

תפ: שהח, סשהח, רהמ, שהבט, מנכל, ממנכל, ר/מרכז

תפ: רם, אמז, ממד, כנסיות, הדס, איר, איר, 2, סולטו

תפ: מזתים, רביב, מעת, הסברה

שמור/רגיל

אל: כנסיות

דע: תפוצת מאיה, אירופה א

מאת: השגריר רומא

הנדו: ישראל והותיקו

בהמשך לשלי 30 מה-5/2.

להלו סיכום האירועים והערכות בעקבות סדרת שיחות שקיימתי עם מקורות מקורבים לותיקו, מאמרים והצהרות של אישים שונים.

א. רקע

1. פרשת כינון היחסים הדיפלומטיים בין ישראל והותיקו נפלה בעיצומו של ויכוח תיאולוגי-פוליטי על עמדת הכנסייה כלפי המלחמה. מאחר והנושא הוא המלחמה בין המערב למדינה איסלמית, אי אפשר להעריך את הנושא הישראלי אם נתעלם מן האספקטים הפוליטיים האקטואליים.

2. בתחילת משבר המפרץ נשמעו מחוגים שונים בכנסייה, בותיקו, באיטליה ובמדינות אחרות הערכות שונות לגבי המושגים של מלחמה כדחית או צודקת מול פציפיזם אבסולוטי. כל הוגה דעות נביא פסיקות תיאולוגיות לחיזוק דבריו. ריבוי דעות וביטויים אינו נוגד את דוח 'הביטוי הדמוקרטי' של הכנסייה, אולם ככל שהתקרב מועד סיום האולטימטום גברו ההתבטאויות נגד המלחמה בדוח הפציפיזם האבסולוטי וברום דבריו של האפפיור.

ניתוח דברי האפפיור עצמו לאורך 'ימי ההמתנה' מצביע שגם הוא עבר תהליך זהה ומעורבותו האקטיבית בהריאה למו'מ עם עירקה והתבטאויות חריפות נגד המלחמה עוררו נגדו את זעמו של ארצות הברית שנתנו ביטוי לכעסו, ושכל ארצות אחרות כגון בריתניה, צרפת ואפילו איטליה שבטאו ביקורתו בדרכים יותר דיסקרטיות.

3. משקיפים רבים חושבים שהסיבות לשינוי והפעילות הפצפציסטית של האפפיור אינה רק תיאולוגית-הומנית, אלא נובעת גם מסיבות פוליטיות החשש שהמלחמה מגבלת אופי של מלחמת המערב נגד מדינות ערב קרי מדינות האיסלם, הזיהוי המל של הכנסייה הקטולית עם המערב נותן למלחמה מעין אופי של מלחמה בין הכנסייה הקטולית לבין האיסלם.

בדיווחים בעבר ציינתי שהנושא בעל עדיפות עליונה בכנסייה הוא הדאגה מפני התקדמות האיסלם וחחיקת השפעת הכנסייה, בעיקר בעולם השלישי. הותיקו עושה בשנים האחרונות מאמץ גדול להיים דיאלוג איסלם-קטולי במהביל לדיאלוג הנוצרי-יהודי.

למרות הקשיים הרבים שאנו רואים בדיאלוג הנוצרי-יהודי, נראה לעומתו הדיאלוג האיסלם-קטולי עד היום ככשלוו מוחלט. בותיקו מוכנים להודות בשיחות פרטיות שקיים פער תרבותי כה עמוק בין הנוצרים למוסלמים, שאין רואים אפילו התחלה של דיאלוג, ומציינים שב-25 השנים האחרונות (מאז ותיקו

2) התקיימו בסדר הכל 3 מפגשים לשניים ברמה נמוכה וחסידי חשיבות.

4. אולי אין זה מקרה שהדו-שבועי CIVILTA CATTOLICA הנחשב לשופרו של הותיקו הקדיש אם מאמר המערבית האחרון שלו (8 עמודים) לנושא המפרט, האיטלים ויחסי איטלים קטולים, כאשר הרוח הכללית היא פיוס והבנה כלפי הערבים. ידוע לי שהמאמר נכתב בהשראת משה'ח הותיקני, תוקן ואושר ע"י דוה'מ ותיקו אישית לפני פרסומו. הרקת המפורט הנל חשוב להערכה נכונה של האירועים האחרונים ביחסי ישראל-ותיקו.

ב. השתלשלות האירועים

1. כאשר נפל המיל ההאשון על ישראל, הוצפנו בביטויי אהדה. האפיפיור בדרשת יום א' הזכיר את 'הנפגעים האזרחים של מדינות שאינן מעוגרות במלחמה' וגרם ל'דליקה' בתקשורת על שלא הזכיר את שם ישראל במפורש. כאשר נשאל דובר השגרירות אם נתקבלה מהותיקו הודעת אהדה, ענה בשלילה והעתונות הפכה הנושא ל'שריפה רבתית' כאשר את השריפה מלבים הפגנות אהדה של המהיכה היהודית, מאמרי עתונות ותכניות מלביוזה, המערבבים הכרה בישראל ויחסים דיפלומטיים. לשכת העתונות של הותיקו פרסמה הודעה בת 5 עמודים המסבירה כי יש גם יש הכרה דה-פקטו בישראל ואין יחסים מסיבות יורודיות, תוך ציון שלוש הסיבות הרשמיות הידועות: אין לישראל גבולות קבועים, בעית ירושלים והצורך בפתרון הבעיה הפלשתינית, אולם מוסיפה סיבה רביעית שעד עתה היתה חבויה רק בשיחות והיא מצבה הקשה של הכנסייה הקטולית בשטחים הכבושים ובישראל חוזר ובישראל.

2. שעה שפרשנים שונים הבלימו סיבות שונות כגון תיאולוגיות, אנטישמיות וכדומה, בראיונות בתקשורת הדגשתי בעיקר את הרגע הפוליטי לחוסר קיום יחסים דיפלומטיים, את האינטרס של שני הצדדים ואת העובדה שגורמליזציה של יחסים בין המעצמה הספיריטואלית עם מדינת היהודים היא התפייסות היסטורית שתסייע לתהליך השלום ואינה צריכה להיות מותנית קודם בשלום כפי שעושות מדינות רגילות.

3. בתור מהומה זו פרסמה הצעתו של דוה'מ אנדריאומי הידוע בקרבנו לותיקו, להתחיל היחסים ברמה של 'שליחים אישיים' (מעין 'משרד אינטרסים') ונשאלה השאלה האם זהו כדור נסיון הנשלח אלינו ע"י הותיקו ומה צריכה להיות תגובתנו להצעה כזו.

ג. משיחות שקיימתי בימים אלה עם חוגים בכירים ומקורבים לותיקו ניתן לסכם כדלקמו:

1. הצעת דוה'מ אנדריאומי לא חוזר לא באה מחוגים רשמיים בותיקו. ההצעה או שצעה במוחו של אנדריאומי או שעלתה בשיחות שאנדריאומי מהיים בהכרעות עם אנשים שונים בותיקו שאין להם תפקיד ישיר ביחסי החוץ. אנדריאומי שוחח על הרעיון עם דוה'מ ותיקו SODANO לפני שפירסם הודעתו. לפי הידוע לי, סודאנו לא הגיב בכלל לא בשלילה ולא בחיוב, אולם בהודעה שפירסם הותיקו ב-9/2 נאמר בענין זה שנמדת הותיקו היא ללא שינוי. מסקנתי האישית היא שהרעיון עקרונית לא נשלל מיד, אחרת אנדריאומי לא היה נותן לה ביטוי. הרעיון שאינו חדש, מונח אי שם במגירות משרד החוץ של הותיקו לימים טובים יותר, ובפנינו כרגע אין שום בעיה כיצד להגיב אם תגיע הצעה כזו מן הותיקו כי הסיכוי לכך הוא קטן. בתשובה לשאלת עתונאי הפניתי אותו להודעת דובר הותיקו והוספתי שהודעה זו פותרת אותי מן הצורך להגיב.

2. חוגים מקורבים לותיקו מציינים שבימים האחרונים נאלץ הותיקו שוב ושוב להסביר שהוא מכיר בישראל לפני שהוא מסביר הסיבות לאי קיום יחסים, ועלינו לראות בעובדה זו תוצאה חיובית לכשעצמה.

3. המהומה שקמה סביב נושא היחסים גרמה למבוכה בותיקו, אבל בשום פנים לא

לשינוי עמדה. הגורמים הפוליטיים אותם פרמתי לעיל עדיין מכריעים והותיקו לא יעשה שום צעד שעלול לסבך את יחסיו עם העולם הערבי.

צינתי את הגורם הרביעי (היחס לכנסיה הקטולית בישראל ובשטחים) - שהועלה כבר דווחתי מספר פעמים שנושא זה עולה שוב ושוב בשיחותינו, ונראה שהוא משמש מקור דאגה לותיקאן. בהתבטאויות שונות של דוברי הותיקו בימים האחרונים פותח הנושא והורחב. בצד הסברים שונים (לא לגמרי משכנעים) הורחבו ההסברים על המיעוטים הנוצארים במדינות ערב ועל הצורך של הותיקו להתחשב ב"ברגישות ובהזדהות שלהם עם העניו הערבי".

שימו נא לב שלא נאמר יותר "החשש לנהמה במיעוט הנוצרי במדינות ערב" כפי שנאמר פעם אלא הצורך להתחשב ברגשותינו. להערכתי התבטאות זו חמורה יותר כי היא אומרת למעשה שהנוצרים במזרח התיכון, המהווים חלק של הכנסיה הנוצרית, הם אוהדים העניו הערבי וצריכי להתחשב בכך.

4. מחוגים שונים (כולל שגרירים זרים) שמעתי בימים האחרונים שבסך הכל המהומה של השבועות האחרונים "סייעה לעניו הישראלי בותיקו" אולם כולם (כאילו נתדברו ביניהם) המליצו להמשיך לשמור על השר הדוק עם הותיקו כפי שעשינו עד עתה.

נכון הוא שבימים האחרונים נמנענו מיוזמות בצפיה לדאות התפתחויות ואולי בותיקו שמו לכך לב.

לסיכום

1. בותיקו מיחסים חשיבות למשקלן של מדינות ערב וליחסים עם עמי האיטליאם. אין סיכוי לשום צעד מדיני משמעותי בתקופה זו של מלחמת המפרץ ואפילו אחר כך ללא התפתחות מדינית משמעותית כלשהי.

2. נושא היחסים עם הנוצרים בישראל מטריד ומדאיג את הותיקו. כדאי שניתן את הדעת לבדיקת הנושא באופן מעמיק.

3. נמשך במאגים שקטים עם הותיקו ונשתדל כרגיל להרחיבם ולהעמיקם מבלי לצפות לשום תוצאות דרמטיות.

הערה: שלחתי מברק מסכם זה לתפוצת מאיה כדי לעדכן חברינו ברקע מתאים לשיחותיהם השומפות עם החוגים הדתיים ועם הקהילות היהודיות.

דרורי